

**RASHTRASANT TUKDOJI MAHARAJ
NAGPUR UNIVERSITY**

**P.G.T.Department of Sanskrit
A Course of Choice Based CreditSystem
M.A. Sanskrit
(Faculty of Arts)
(From Session 2016-2017)**

RASHTRASANT TUKDOJI MAHARAJ

NAGPUR UNIVERSITY

P.G.T.Department of M.A. Sanskrit

**A Course of Choice Based Credit System
(From Session 2016-2017)**

Department of Sanskrit

(Faculty of Arts)

A) General

1. Semester 1st and 2nd will be for M.A. Part I and Semester 3rd and 4th will be for M.A. Part II.
2. There will be minimum 90 teaching days in each semester.
3. There will be 4 papers in each semester and all papers will be compulsory.
4. Each paper will be of 100 marks, out of which 80 marks will be for University Examination and 20 marks will be for Internal Assessment.
5. In semester 3rd and semester 4th, paper 3rd and 4th will be Compulsory for all Groups. These papers will be for University Examination of 80 marks.
6. In semester 3rd and semester 4th, 3rd paper will be Elective and 4th paper will be Foundation or Core. These papers will be Compulsory for all Groups.
7. Passing marks for each paper will be 40.

B) Pattern of Question Paper

6. There will be 4 units in each paper and short and long questions will be asked from each unit.
7. Duration of examination for each paper will be 3 hours.

C) Internal Assessment:

8. In the Internal Assessment of 20 marks for each paper, 5 marks will be for assignments, 5 marks will be for presentation in Seminar, 5 marks will be for Participation in departmental activities and 5 marks will be for Viva-vice based on the submitted assignment.
9. Assignment refers to the questions which depend on the syllabi.

Choice Based Credit System Syllabus

2016-2017

M. A. I - SANSKRIT

वाङ्मय -पारङ्गत-संस्कृतम्-प्रथमवर्षम्

प्रथमसत्रम् - Semester-I

प्रथमप्रश्नपत्रम्-वेद।

द्वितीयप्रश्नपत्रम्-व्याकरणम् ।

तृतीयप्रश्नपत्रम्-भारतीयदर्शनम् ।

चतुर्थप्रश्नपत्रम्- संस्कृतनाट्यं नाट्यशास्त्रं च।

M. A. I - SANSKRIT

वाङ्मय -पारङ्गत-संस्कृतम्-प्रथमवर्षम्

द्वितीयसत्रम् - Semester-II

प्रथमप्रश्नपत्रम्-वैदिकसाहित्यम्।

द्वितीयप्रश्नपत्रम्-व्याकरणं भाषाविज्ञानं च।

तृतीयप्रश्नपत्रम्-भारतीयदर्शनम्।

चतुर्थप्रश्नपत्रम्-काव्यशास्त्रं आधुनिक-संस्कृत-काव्यं च।

Choice Based Credit System Syllabus

2016-2017

M. A. II - Sanskrit

वाङ्मय-पारङ्गत-संस्कृतम्-द्वितीयवर्षम्

तृतीयसत्रम्-Semester-III

ऐच्छिकघटकाः-Optional Groups

वर्गः १ - Group 1

वैदिकवाङ्मयम् - Vedic Literature.

- प्रथमप्रश्नपत्रम् -कल्पसाहित्यम्।
- द्वितीयप्रश्नपत्रम्-ऋग्वेदसंहिता-निरुक्तं च।

वर्गः२ - Group 2

भारतीय- संस्कृतदर्शनशास्त्रम् –Indian Sanskrit Philosophy

- प्रथमप्रश्नपत्रम् -सांख्यतत्त्वकौमुदी-योगसूत्रं च।
- द्वितीयप्रश्नपत्रम्-वेदान्त-बौद्ध-जैन-दर्शनं च।

वर्गः३- Group 3

संस्कृतसाहित्यं साहित्यशास्त्रं च।-Sanskrit Literature and Poetics

- प्रथमप्रश्नपत्रम् - काव्यं काव्यशास्त्रं च।
- द्वितीयप्रश्नपत्रम्- नाट्यं नाट्यशास्त्रं च।

Common Paper for all Groups

- तृतीयप्रश्नपत्रम्-चयनात्मक-पाठ्यक्रमः।-Elective Course
- चतुर्थप्रश्नपत्रम्-मूलभूत-पाठ्यक्रमः।-Foundation Course

OR

- चतुर्थप्रश्नपत्रम्-CORE

Choice Based Credit System Syllabus

2016-2017

M. A. II – Sanskrit

वाङ्मय-पारङ्गत-संस्कृतम्-द्वितीयवर्षम्

चतुर्थसत्रम्-Semester-IV

ऐच्छिकघटकाः-Optional Groups

वर्गः १ – Group 1

वैदिकवाङ्मयम् – Vedic Literature.

- प्रथमप्रश्नपत्रम् – ब्राह्मण-आरण्यक-उपनिषदः।
- द्वितीयप्रश्नपत्रम्-यजुर्वेद-शिक्षा च।

वर्गः २ – Group 2

भारतीय-संस्कृतदर्शनशास्त्रम् –Indian Sanskrit Philosophy

- प्रथमप्रश्नपत्रम् –चार्वाक-बौद्ध-जैनदर्शनम्।
- द्वितीयप्रश्नपत्रम्-तर्कभाषा-अर्थसंग्रहःऽं
- वर्गः ३– Group 3

संस्कृतसाहित्यं साहित्यशास्त्रं च।-Sanskrit Literature and Poetics

- प्रथमप्रश्नपत्रम् – काव्यं काव्यशास्त्रं च।
- द्वितीयप्रश्नपत्रम्- नाट्यशास्त्रं चम्पूकाव्यं च।

Common Paper for all Groups

- तृतीयप्रश्नपत्रम्-चयनात्मक-पाठ्यक्रमः। -Elective Course
- चतुर्थप्रश्नपत्रम्-मूलभूत-पाठ्यक्रमः।-Foundation Course

OR

- चतुर्थप्रश्नपत्रम्-CORE

Choice Based Credit System Syllabus

2016-2017

M. A. I - SANSKRIT (CBCS)

वाङ्मय -पारङ्गत-संस्कृतम्-प्रथमवर्षम्

प्रथमसत्रम् - Semester-I

प्रथमप्रश्नपत्रम्-Paper - I

वेद - Veda

पूर्णाङ्काः - १००

लिखितपरीक्षाङ्काः - ८०

आन्तरिकमूल्यमापनाङ्काः-२०

ऋग्वेदः

अङ्काः

१-अग्निः १.१, इन्द्रः २.१२

१६

२-पुरुषः १०-६०, वरुण १०-२५

१६

३-नासदीयः १०-१२६, विश्वामित्र-नदी-संवादः ३.३३

१६

अथर्ववेदः

४-मेधा-जननम् (I.१),कालः(X.५३),पृथिवी(XII.१)

१६

पाठ्यक्रममाश्रित्य वस्तुनिष्ठप्रश्नाः।

१६

संदर्भग्रन्थाः **Reference Books**

1.The New Vedic Selection-by Telang and Choube, Bhartiya Vidya Prakashan,Varanasi.

2. Vedic Mythology-Mack Donell, Motilal Banarasidas publication,Delhi

3. Vedic Religion-Grisbold. Motilal Banarasidas publication,Delhi

४.ऋग्वेदाचे मराठी भाषान्तर-सिद्धेश्वरशास्त्री चित्राव,भारतीय चरित्रकोश मंडळ, पुणे

५.वैदिक साहित्य -आचार्य बलदेव उपाध्याय,चौखम्बा प्रकाशन, वाराणसी.

टिप्पणी : प्रश्नानां समाधानं स्वीकृतभाषया करणीयम्।

प्रतिघटकाङ्कनियोजनम् - दीर्घप्रश्नः = ८; लघुप्रश्नौ ४+४ = ८

अष्टौ वस्तुनिष्ठप्रश्नाः - ८ X २ = १६

M. A. I - SANSKRIT (CBCS)

वाङ्मय -पारङ्गत-संस्कृतम्-प्रथमवर्षम्

प्रथमसत्रम् - Semester-I

द्वितीयप्रश्नपत्रम् -Paper -II

व्याकरणम् - Grammer

पूर्णाङ्काः - १००

लिखितपरीक्षाङ्काः - ८०

आन्तरिकमूल्यमापनाङ्काः-२०

वरदराजकृता लघुसिद्धान्तकौमुदी- सुबन्तप्रकरणम्	अङ्काः
१- अजन्तपुल्लिङ्गप्रकरणम्-आदितः हरिपर्यन्तम्।	१६
२-अजन्तस्त्रीलिङ्गप्रकरणम् संपूर्णम्।	१६
वैयाकरण सिद्धान्तकौमुदी-तिङ्न्तप्रकरणम्	
३-भ्वादिप्रकरणम् 'भू', 'एध्'	१६
४-व्याकरणस्येतिहासः।	१६
पाठ्यक्रममाश्रित्य वस्तुनिष्ठप्रश्नाः।	१६

संदर्भग्रन्थाः Reference Books

- 1.A Dictionary of Sanskrit Grammar, K. V. Abhyankar, Goriental Institute, Baroda.
- २.संस्कृत व्याकरण (भाग 2) W. P.Hiwtane Ed. Byडॉ.मुनीश्वर झा,उत्तरप्रदेश हिन्दी ग्रंथ अकादमी, लखनऊ
- 3.लघुसिद्धान्तकौमुदी, संस्कृत विद्या परिसंस्था, 635 सदाशिव पेठ, पुणे
- 4.वैयाकरणसिद्धांत कौमुदी-भट्टोजी दीक्षित,संस्कृत विद्या परिसंस्था,635,सदाशिव पेठ, पुणे.
- 5.बालमनोरमा एवंत तत्वबोधिनी व्याख्या साहित्य, पं. शिवप्रसाद शर्मा
- 6.संस्कृत व्याकरण मे लकारार्थ विवेचन -डॉ.वीरेन्द्र कुमार, ईस्टर्न बुक लिंकर्स, दिल्ली.

टिप्पणी : प्रश्नानां समाधानं स्वीकृतभाषया करणीयम्।

प्रतिघटकाङ्कनियोजनम् - रूपसिद्धिः ४X२= ८ ; सूत्रव्याख्या ४X२= ८

अष्टौ वस्तुनिष्ठप्रश्नाः - ८ X २ = १६

M. A. I - SANSKRIT (CBCS)

वाङ्मय -पारङ्गत-संस्कृतम्-प्रथमवर्षम्

प्रथमसत्रम् - Semester-I

तृतीयप्रश्नपत्रम् -Paper -III

भारतीयदर्शनम् - Indian Philosophy

पूर्णाङ्काः - १००

लिखितपरीक्षाङ्काः - ८०

आन्तरिकमूल्यमापनाङ्काः-२०

वेदान्तसारः	अङ्काः
१ -वेदान्तसारः-प्रारम्भतः ---एवमध्यारोपःपर्यन्तम्।	१६
२ -वेदान्तसारः-अपवादोनाम रज्जुविवर्तस्यतः--संपूर्णम्। कठोपनिषद्	१६
३- कठोपनिषद्-प्रथमोध्यायः	१६
४ -कठोपनिषद्-द्वितीयोध्यायः	१६
पाठ्यक्रममाश्रित्य वस्तुनिष्ठप्रश्नाः।	१६

संदर्भग्रन्थाः Reference Books

- १ भारतीय दर्शन संग्रह - द. वा. जोग, पुणे
- २ सर्वदर्शन संग्रह - वासुदेवशास्त्री अभ्यंकर, पुणे
- ३ भारतीय दर्शन - वाचस्पती गैरोला, चौखम्बा प्रकाशन, दिल्ली.
- ४ भारतीय दर्शन - आचार्य बलदेव उपाध्याय, चौखम्बा प्रकाशन, वाराणसी.
- ५ वेदान्तसार - द. वा. जोग, पुणे.
- ६ कठोपनिषद् षांकरभाष्यसहित - गोरखपूर, गीताप्रेस
- ७ सर्वदर्शनसंग्रहः -माधवाचार्य , भाण्डारकर प्राच्यविद्या संशोधन मन्दिर, पुणे.
- ८ वेदान्तसार डॉ. उमाषडकर शर्मा 'ऋषि हिन्दी व्याख्या, चौखम्बा प्रकाशन,वाराणसी
- ९ श्रीरामशरणशास्त्रीकृत 'भावबोधिनी' -संस्कृतहिन्दीव्याख्यासहित-चौखम्बाप्रकाशन वाराणसी.

टिप्पणी : प्रश्नानां समाधानं स्वीकृतभाषया करणीयम्।

प्रतिघटकाङ्कनियोजनम् - दीर्घप्रश्नः = ८ ; लघुप्रश्नौ ४+४ = ८

अष्टौ वस्तुनिष्ठप्रश्नाः : - ८ X २ = १६

M. A. I - SANSKRIT (CBCS)

वाङ्मय -पारङ्गत-संस्कृतम्-प्रथमवर्षम्

प्रथमसत्रम्-Semester-I

चतुर्थप्रश्नपत्रम्-Paper -IV

संस्कृत नाट्यं नाट्यशास्त्रं च। - Sanskrit Drama and Dramaturgy

पूर्णाङ्काः - १००

लिखितपरीक्षाङ्काः - ८०

आन्तरिकमूल्यापनाङ्काः-२०

नाट्यशास्त्रम्

अङ्काः

१ -दशरूपकम् प्रथमप्रकाशः। प्रारम्भतःप्रतिमुखसन्धिलक्षणपर्यन्तम्। १.३५

१६

२-दशरूपकम् प्रथमप्रकाशः। गर्भसन्धिलक्षणतःआकाशभाषितम् पर्यन्तम्। ३६.६८

१६

नाट्यम्

३-मुद्राराक्षसम्-अङ्काः १-४

१६

४-मुद्राराक्षसम्-अङ्काः ५-७

१६

पाठ्यक्रममाश्रित्य वस्तुनिष्ठप्रश्नाः।

१६

संदर्भग्रन्थाः Reference Books

१ दशरूपकम्-धनंजयविरचित'चन्द्रकला'हिन्दीव्याख्योपेतम्, व्याख्याकारडॉ.भोलाशंकर यास,चौखम्बा प्रकाशन दिल्ली.

२ दशरूपकतत्त्वदर्शनम् -डॉ. रामजी उपाध्याय, चौखम्बा प्रकाशन, वाराणसी

३ संस्कृत-नाट्यकोश-डॉ.रामसागरत्रिपाठी,प्रथम-द्वितीयखण्ड,चौखम्बाप्रकाशन, दिल्ली

४ मुद्राराक्षसम् - सम्पादक - डॉ. पुष्पा गुप्ता, ईस्टर्न बुक लिंकर्स, दिल्ली.

५ मध्यकालिक संस्कृत नाटक - आचार्य बलदेव उपाध्याय, चौखम्बा प्रकाशन, दिल्ली

6 Mudraraksasa of Visakhadatta -Ed. By R.D.Karmarkar-Chaukhamba sahitya, Delhi.

टिप्पणी : प्रश्नानां समाधानं स्वीकृतभाषया करणीयम्।

प्रतिघटकाङ्कनियोजनम् - दीर्घप्रश्नः = ८ ; लघुप्रश्नौ ४+४ = ८

अष्टौ वस्तुनिष्ठप्रश्नाः - ८ X २ = १६

M. A. I - SANSKRIT (CBCS)

वाङ्मय -पारङ्गत-संस्कृतम्-प्रथमवर्षम्

द्वितीयसत्रम् - Semester - II

प्रथमप्रश्नपत्रम् - Paper - I

वैदिकसाहित्यम् - Vedic Literature

पूर्णाङ्काः - १००

लिखितपरीक्षाङ्काः - ८०

आन्तरिकमूल्यमापनाङ्काः-२०

वैदिकसाहित्यम्

१-ब्राह्मण-आरण्यक-उपनिषद्-सामान्यपरिचयः	अङ्काः
२-बृहदारण्यकोपनिषद्-याज्ञवल्क्य-मैत्रेयीसंवादः	१६
निरुक्तम्	१६
३-निरुक्तम्-अध्यायः १	१६
४-निरुक्तम्-अध्यायः २	१६
पाठ्यक्रममाश्रित्यवस्तुनिष्ठप्रश्नाः।	१६

संदर्भग्रन्थाः Reference Books

- १ उपनिषद् - रामकृष्ण मठ, नागपूर
- २ बृहदारण्यकोपनिषद् - मोतीलाल बनारसीदास प्रकाशन, दिल्ली
- ३ संस्कृत साहित्याचा इतिहास - डॉ. सिंधू डांगे, मंगल प्रकाशन, नागपूर
- ४ ब्राह्मणग्रंथों में राजनीतिक सिद्धान्त-बलवीरआचार्य, चौखम्बा प्रकाशन, दिल्ली
- ५ निरुक्तम् - उमाशंकर शर्मा - 'ऋषि', चौखम्बा प्रकाशन, वाराणसी
- ६ बृहदारण्यकोपनिषद्, गीताप्रेस, गोरखपूर
- ७ बृहदारण्यकोपनिषद्-एक अध्ययन-मनुदेवबन्धु, भारतीय विद्या प्रकाशन, दिल्ली

टिप्पणी : प्रश्नानां समाधानं स्वीकृतभाषया करणीयम्।

प्रतिघटकाङ्कनियोजनम् - दीर्घप्रश्नः = ८ लघुप्रश्नौ ४+४ = ८

अष्टौ वस्तुनिष्ठप्रश्नाः - ८ X २ = १६

M. A. I - SANSKRIT (CBCS)

वाङ्मय -पारङ्गत-संस्कृतम्-प्रथमवर्षम्

द्वितीयसत्रम् - Semester - II

द्वितीयप्रश्नपत्रम् - Paper - II

व्याकरणं भाषाविज्ञानं च।-Grammer and Lingeustics

पूर्णाङ्काः - १००

आन्तरिकमूल्यमापनाङ्काः-२०

लिखितपरीक्षाङ्का-८०

व्याकरणम्

१-लघुसिद्धान्तकौमुदी-कृदन्तप्रकरणम्-कृत्यप्रत्यय,तद्धित-मत्त्वर्थीय

२-वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी-कारकप्रकरणम्

अङ्काः

१६

१६

भाषाविज्ञानम्

३-भाषायाः परिभाषाः वैशिष्ट्यानि च।

४-वर्गीकरणम्-परिवारमूलकम्,आकृतिमूलकम्,रूपविज्ञानम्,अर्थपरिवर्तनम्,ध्वनिपरिवर्तनम्

पाठ्यक्रममाश्रित्य वस्तुनिष्ठप्रश्नाः।

१६

१६

१६

संदर्भग्रन्थाः - Reference Books

१ संस्कृत भाषाशास्त्रीय अध्ययन, भोलाशंकर व्यास,चौखम्बा प्रकाशन, वाराणसी

२ भाषाविज्ञान, उदयनारायण तिवारी, मोतीलाल बनारसीदास प्रकाशन, दिल्ली

३ भाषाविज्ञान, भोलानाथ तिवारी, चौखम्बा प्रकाशन, वाराणसी

४.संस्कृत भाषाविज्ञानम्-चक्रवर्ती,श्रीरामाधीन चतुर्वेदी, चौखम्बा प्रकाशन, दिल्ली

टिप्पणी : प्रश्नानां समाधानं स्वीकृतभाषया करणीयम्।

प्रतिघटकाङ्कनियोजनम् - रूपसिद्धिः ४X२= ८ ; सूत्रव्याख्या ४X२= ८

अष्टौ वस्तुनिष्ठप्रश्नाः - ८ X २ = १६

M. A. I - SANSKRIT (CBCS)

वाङ्मय -पारङ्गत-संस्कृतम्-प्रथमवर्षम्

द्वितीयसत्रम् - Semester - II

तृतीयप्रश्नपत्रम्-Paper -III

भारतीयदर्शनम्-Indian Philosophy

पूर्णाङ्काः - १००

लिखितपरीक्षाङ्काः - ८०

आन्तरिकमूल्यमापनाङ्काः-२०

तर्कसङ्ग्रह

१-अन्नंभट्टकृततर्कसङ्ग्रहः-उद्देश-द्रव्य-गुणग्रंथपर्यन्तम्

अङ्काः

१६

२-अन्नंभट्टकृततर्कसङ्ग्रहः-चतुर्विधप्रमाणविचारःशेषग्रंथपर्यन्तम्

१६

सांख्यकारिका

३-सांख्यदर्शनभूमिका,कारिका-१ तः-२२पर्यन्तम्

१६

४-सांख्यकारिका, कारिका-२३ तः-७३पर्यन्तम्

१६

पाठ्यक्रममाश्रित्य वस्तुनिष्ठप्रश्नाः।

१६

संदर्भग्रन्थाः Reference Books

१ सांख्यकारिका - ईश्वरकृष्ण। डॉ. श्रीकृष्णमणि त्रिपाठी। चौखम्बा सूरभारती प्रकाशन, वाराणसी - २२१००१

२ भारतीयदर्शन- वाचस्पति गैरोला, चौखम्बा प्रकाशन, वाराणसी - २२१००१

३. Samkhya - Tativa Kaumudi - Translated into English by Ganganath Jha, Ed. By Dr. Haz Dut Sharma -Re -edited by M. M. Patkar, Chaukhambha Publishing House, New Delhi.

टिप्पणी : प्रश्नानां समाधानं स्वीकृतभाषया करणीयम्।

प्रतिघटकाङ्कनियोजनम् - दीर्घप्रश्नः = ८ ; लघुप्रश्नौ ४+४ = ८

अष्टौ वस्तुनिष्ठप्रश्नाः : - ८ X २ = १६

M. A. I-SANSKRIT (CBCS)

वाङ्मय -पारङ्गत-संस्कृतम्-प्रथमवर्षम्
द्वितीयसत्रम् - Semester - II

चतुर्थप्रश्नपत्रम् - Paper - IV

काव्यशास्त्रं आधुनिक-संस्कृत-काव्यं च।

Poetics & Modern Sanskrit Literature

पूर्णाङ्काः - १००

लिखितपरीक्षाङ्काः - ८०

आन्तरिकमूल्यमापनाङ्काः-२०

काव्यशास्त्रम्	अङ्काः
१-मम्मटकृतकाव्यप्रकाशः-उल्लासः२	१६
२-मम्मटकृतकाव्यप्रकाशः-उल्लासः८	१६
आधुनिक-संस्कृत-काव्यम्	
३-अर्वाचीन साहित्याचा इतिहास-डॉ.श्री.भा.वर्णेकर,प्रभागाः १,२,३,४.	१६
४-अर्वाचीन-साहित्याचा-इतिहास-डॉ.श्री.भा.वर्णेकर,प्रभागाः५,६,७,८.	१६
आधुनिकसंस्कृतसाहित्यस्य परिचयः	
पाठ्यक्रममाश्रित्यवस्तुनिष्ठप्रश्नाः।	१६

संदर्भग्रन्थाः Reference Books

- १.आधुनिक संस्कृत नाटक - डॉ रामजी उपाध्याय, चौखम्बा प्रकाशन, दिल्ली
- २.संस्कृत साहित्य मे राष्ट्रीय भावना-हरिनारायण दीक्षित,देववाणी परिषद्, दिल्ली
- ३.अर्वाचीन संस्कृत साहित्य, मॉडर्न बुक स्टोअर्स, नागपूर-डॉ. श्री. भा. वर्णेकर
- ४.आधुनिक संस्कृत काव्य-परम्परा - डॉ. केशवराव मुसालगावकर,
- ५.काव्यप्रकाश -सत्यप्रकाशशास्त्री, चौखम्बा प्रकाशन, वाराणसी.
- ६.आधुनिक संस्कृत काव्यशास्त्र - डॉ. आनन्द कुमार श्रीवास्तव, ईस्टर्न बुक लिंकर्स, दिल्ली

टिप्पणी : प्रश्नानां समाधानं स्वीकृतभाषया करणीयम्।

प्रतिघटकाङ्कनियोजनम् - दीर्घप्रश्नः = ८ ; लघुप्रश्नौ ४+४ = ८

अष्टौ वस्तुनिष्ठप्रश्नाः - ८ X २ = १६

M. A. II-SANSKRIT (CBCS)

वाङ्मय -पारङ्गत-संस्कृतम्- द्वितीयवर्षम्

तृतीयसत्रम् - Semester - III

ऐच्छिकघटकाः - Optional Groups

वर्गः १ - Group I

वैदिकवाङ्मयम् - Vedic Literature

प्रथमप्रश्नपत्रम्-Paper - I

कल्पसाहित्यम्

पूर्णाङ्काः - १००

लिखितपरीक्षाङ्काः - ८०

आन्तरिकमूल्यमापनाङ्काः-२०

आश्वलायनगृह्यसूत्रम्

१-आश्वलायनगृह्यसूत्रम् (उपनयनप्रकरणम्)

अङ्काः

१६

२-आश्वलायनगृह्यसूत्रम्(विवाहप्रकरणम्)

१६

कात्यायनश्रौतसूत्रम्

३-कात्यायनश्रौतसूत्रम्(अध्यायः-१)

१६

४-कात्यायनश्रौतसूत्रम्(अध्यायः-२)

१६

पाठ्यक्रमाश्रित्य वस्तुनिष्ठप्रश्नाः।

१६

संदर्भग्रन्थाः - Reference Books

१. हिस्ट्री ऑफ धर्मशास्त्र - डॉ.पी.व्ही.काणे,मोतीलाल बनारसीदास प्रकाशन, दिल्ली
२. कात्यायनश्रौतसूत्रम् - महर्षि कात्यायनप्रणीत, शूल्बसूत्रवृत्तिसहित, चौखम्बा संस्कृत सीरीज, वाराणसी
३. आश्वलायन गृह्यसूत्र - ईस्टर्न बुक लिंकर्स, दिल्ली
- 4- Asvalayana Grhya Sutram - N. N. Sham ,Estern Book Linkers, Delhi.

टिप्पणी : प्रश्नानां समाधानं स्वीकृतभाषया करणीयम्।

प्रतिघटकाङ्कनियोजनम् - दीर्घप्रश्नः= ८; लघुप्रश्नौ ४+४ = ८

अष्टौ वस्तुनिष्ठप्रश्नाः - ८ X २ = १६

M. A. II-SANSKRIT (CBCS)

वाङ्मय -पारङ्गत-संस्कृतम्- द्वितीयवर्षम्

तृतीयसत्रम् - Semester - III

ऐच्छिकघटकाः - Optional Groups

वर्गः १ - Group I

वैदिकवाङ्मयम् - Vedic Literature

द्वितीयप्रश्नपत्रम् - Paper - II

ऋक्-संहिता निरुक्तं च।

पूर्णाङ्काः - १००

लिखितपरीक्षाङ्काः - ८०

आन्तरिकमूल्यमापनाङ्काः- २०

ऋक्-संहिता

अङ्काः

१- ऋग्वेदसंहिता-सूर्यः १/५०, अग्निः ३/२६

१६

२- ज्ञानम् १०/७१, सूर्यविवाहः १०/८५,

१६

३- हिरण्यगर्भः १०/१२१, सरमा-पणि-संवादः १०/१०८

१६

निरुक्तम्

४ -निरुक्तम्-अध्यायः- ७

१६

पाठ्यक्रमश्रित्यवस्तुनिष्ठप्रश्नाः।

१६

संदर्भग्रन्थाः - Reference Books

१.निघण्टू अँन्ड निरुक्त-डॉ.सरूप,मोतीलाल बनारसीदास प्रकाशन, दिल्ली

२.निरुक्त संकल्पना-डॉ.रूपा कुळकर्णी, ५०, गोकुलपेट, हिलरोड, रामनगर, नागपूर

३.निरुक्तम् - मुकुन्द्र बन्शी, चौखम्बा प्रकाशन, दिल्ली

४.ऋग्वेदभाष्यम्-स्वामी दयानन्द, आर्षसाहित्य प्रचार ट्रस्ट ४५५, खारी बावली, दिल्ली

५.ऋग्वेदाचे मराठी भाषान्तर-सिद्धेश्वरशास्त्री चित्राव, भारतीय चरित्रकोश मंडळ, पुणे

६.वैदिक साहित्य -आचार्य बलदेव उपाध्याय, चौखम्बा प्रकाशन, वाराणसी.

7.The New Vedic Selection-by Telang and Choube, Bhartiya Vidya Prakashan, Varanasi.

8.. Vedic Mythology-Mack Donell, Motilal Banarasidas publication, Delhi

9.. Vedic Religion-Grisbold. Motilal Banarasidas publication, Delhi

टिप्पणी : प्रश्नानां समाधानं स्वीकृतभाषया करणीयम्।

प्रतिघटकाङ्कनियोजनम् - दीर्घप्रश्नः = ८ ; लघुप्रश्नौ ४+४ = ८

अष्टौ वस्तुनिष्ठप्रश्नाः - ८ X २ = १६

M. A. II-SANSKRIT (CBCS)
वाङ्मय -पारङ्गत-संस्कृतम्-द्वितीयवर्षम्
तृतीयसत्रम् - Semester - III
ऐच्छिकघटकाः - Optional Groups
वर्गः २ - Group II
भारतीय-संस्कृतदर्शनशास्त्रम्-Indian Sanskrit Philosophy
प्रथमप्रश्नपत्रम्-Paper - I
सांख्यतत्त्वकौमुदी योगसूत्रं च।

पूर्णाङ्काः - १००

लिखितपरीक्षाङ्काः - ८०
आन्तरिकमूल्यमापनाङ्काः-२०
अङ्काः

सांख्यतत्त्वकौमुदी	अङ्काः
१-वाचस्पतिमिश्रकृतसांख्यतत्त्वकौमुदी(प्रमाणत्रयंगुणसिद्धान्तलक्षण-प्रयोजन-क्रिया)	१६
२-सांख्यतत्त्वकौमुदी-(विपर्ययः अपवर्गःच।)	१६
योगसूत्रम्	
३-योगसूत्रम्(पादः-१)	१६
४-योगसूत्रम्(पादः-२)	१६
पाठ्यक्रममाश्रित्यवस्तुनिष्ठप्रश्नाः।	१६

संदर्भग्रन्थाः - Reference Books

- १.सांख्यतत्त्वकौमुदी - मोतीलाल बनारसीदास प्रकाशन, दिल्ली
- २.भारतीय तत्त्वज्ञानाचा बृहद् इतिहास-डॉ.गजानन नारायण जोशी,सारस्वत प्रकाशन, पुणे
- ३.योगसूत्रम्- स्वामी विवेकानन्द,रामकृष्ण मठ, नागपूर.
- ४.भारतीयदर्शन -डॉ. बलदेव उपाध्याय, चौखम्बा प्रकाशन, दिल्ली.
५. भारतीय तत्त्वज्ञान-श्रीनिवास दीक्षित

टिप्पणी : प्रश्नानां समाधानं स्वीकृतभाषया करणीयम्।

प्रतिघटकाङ्कनियोजनम् - दीर्घप्रश्नः = ८ ; लघुप्रश्नौ ४+४ = ८

अष्टौ वस्तुनिष्ठप्रश्नाः - ८ X २ = १६

M. A. II-SANSKRIT (CBCS)

वाङ्मय -पारङ्गत-संस्कृतम्-द्वितीयवर्षम्

तृतीयसत्रम् - Semester - III

ऐच्छिकघटकाः - Optional Groups

वर्गः २ - Group II

भारतीय-संस्कृतदर्शनशास्त्रम्-Indian Sanskrit Philosophy

द्वितीयप्रश्नपत्रम् - Paper II

वेदान्त -बौद्ध -जैन-दर्शनं च।

पूर्णाङ्काः - १००

लिखितपरीक्षाङ्काः - ८०

आन्तरिकमूल्यापनाङ्काः-२०

ब्रह्मसूत्रशांकरभाष्यम्

अङ्काः

१-ब्रह्मसूत्रशांकरभाष्यम् (अध्यासभाष्यम्, अध्यायः १, पादः १ सूत्रम् १)

१६

२-ब्रह्मसूत्रशांकरभाष्यम् (अध्यायः १, पादः १ सूत्रे २-३)

१६

बौद्ध -जैन-दर्शनं च।

३- धर्मकीर्तिकृतन्यायबिन्दुः

१६

४- आर्हतदर्शनम् (सर्वदर्शनसंग्रहः)

१६

पाठ्यक्रममाश्रित्यवस्तुनिष्ठप्रश्नाः।

१६

संदर्भग्रन्थाः - Reference Books

१ भारतीय तत्त्वज्ञानाचा बृहद् इतिहास-डॉ. गजानन नारायण जोशी, सारस्वत प्रकाशन, पुणे

२ वेदान्तपरिभाषालघुकोश , पं. द. वा. जोग, सदाशिव पेठ, पुणे

३ ब्रह्मसूत्रशांकरभाष्य, चौखम्बा प्रकाशन, वाराणसी.

४ भारतीयदर्शन - डॉ. बलदेव उपाध्याय, चौखम्बा प्रकाशन, दिल्ली.

५ ब्रह्मसूत्रशांकरभाष्य, वासुदेवशास्त्री अभ्यंकर, सदाशिव पेठ, पुणे

६ भारतीय तत्त्वज्ञान-श्रीनिवास दीक्षित

७ न्यायबिन्दु-द्वारकादासशास्त्रीद्वारासंपादित Buddha-Bharati Publication, Varanasi.

८ History of Indian Philosophy, Dasgupta, Vol. 1-2, Motilal Banarasi Das Publition, Delhi

टिप्पणी : प्रश्नानां समाधानं स्वीकृतभाषया करणीयम्।

प्रतिघटकाङ्कनियोजनम् - दीर्घप्रश्नः = ८ ; लघुप्रश्नौ ४+४ = ८

अष्टौ वस्तुनिष्ठप्रश्नाः - ८ X २ =

M. A. II-SANSKRIT (CBCS)

वाङ्मय -पारङ्गत-संस्कृतम्-द्वितीयवर्षम्

तृतीयसत्रम् - Semester - III

ऐच्छिकघटकाः - Optional Groups

वर्गः ३ - Group III

संस्कृतसाहित्यं साहित्यशास्त्रं च। - Sanskrit Literature and Poetics

प्रथमप्रश्नपत्रम् - Paper I

काव्यं काव्यशास्त्रं च।

पूर्णाङ्काः - १००

लिखितपरीक्षाङ्काः - ८०
आन्तरिकमूल्यमापनाङ्काः-२०

काव्यशास्त्रम्

- १-मम्मटकृतकाव्यप्रकाशः-उल्लासौ ४, ५,
२-मम्मटकृतकाव्यप्रकाशः-उल्लासः ७

काव्यम्

- ३-किरातार्जुनीयम्-सर्गौ १-२
४-किरातार्जुनीयम्-सर्गौ ३-४

पाठ्यक्रममाश्रित्यवस्तुनिष्ठप्रश्नाः।

अङ्काः

१६

१६

१६

१६

१६

संदर्भग्रन्थाः - Reference Books

- १ काव्यप्रकाश -शशिकला- सत्यव्रत सिंह, चौखम्बा संस्कृत भवन,वाराणसी.
२ काव्यप्रकाश-‘प्रदीप’ एवं‘उद्योत’वासुदेवशास्त्री अभ्यंकर संशोधित,चौखम्बा प्रकाशन, दिल्ली
३ किरातार्जुनीयम्-मल्लिनाथकृत-श्रीबदरीनारायणमिश्र,चौखम्बा प्रकाशन, दिल्ली
४ किरातार्जुनीयम्-‘प्रबोधिनी’ चौखम्बा प्रकाशन, दिल्ली

टिप्पणी : प्रश्नानां समाधानं स्वीकृतभाषया करणीयम्।

प्रतिघटकाङ्कनियोजनम् - दीर्घप्रश्नः = ८ ; लघुप्रश्नौ ४+४ = ८

अष्टौ वस्तुनिष्ठप्रश्नाः - ८ X २ = १६

M. A. II-SANSKRIT (CBCS)

वाङ्मय -पारङ्गत-संस्कृतम्-द्वितीयवर्षम्

तृतीयसत्रम् - Semester - III

ऐच्छिकघटकाः - Optional Groups

वर्गः ३ - Group III

संस्कृतसाहित्यं साहित्यशास्त्रं च। - Sanskrit Literature and Poetics

द्वितीयप्रश्नपत्रम् - Paper II

नाट्यं नाट्यशास्त्रं च।

पूर्णाङ्काः - १००

लिखितपरीक्षाङ्काः - ८०

आन्तरिकमूल्यमापनाङ्काः-२०

नाट्यशास्त्रम्

१-भरतमुनिकृतनाट्यशास्त्रम्-अध्यायः- ६

२-भरतमुनिकृतनाट्यशास्त्रम्-अध्यायः- ७

नाट्यम्

३-उत्तररामचरितम्-अङ्काः १तः४पर्यन्तम्

४-उत्तररामचरितम्-अङ्काः ५तः ७पर्यन्तम्

पाठ्यक्रममाश्रित्यवस्तुनिष्ठप्रश्नाः।

अङ्काः

१६

१६

१६

१६

१६

संदर्भग्रन्थाः - Reference Books

१ नाट्यशास्त्रम् - डॉ. सत्यप्रकाश शर्मा, चौखम्बा प्रकाशन, दिल्ली

२ नाट्यशास्त्र का इतिहास -डॉ. पारसनाथ द्विवेदी, चौखम्बा प्रकाशन, दिल्ली

३ उत्तररामचरितम्-'रमा' डॉ. रमाकांत त्रिपाठी, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली

४ नाट्यशास्त्रीयानुसन्धानम्-रामजी उपाध्याय, चौखम्बा संस्कृत भवन, वाराणसी.

५ Uttararamchritam of Bharvhuṭi, Ed. R. D. Karmarkar, Eastern Book Linkers, Delhi

टिप्पणी : प्रश्नानां समाधानं स्वीकृतभाषया करणीयम्।

प्रतिघटकाङ्कनियोजनम् - दीर्घप्रश्नः = ८ ; लघुप्रश्नौ ४+४ = ८

अष्टौ वस्तुनिष्ठप्रश्नाः - ८ X २ = १६

M. A. II-SANSKRIT (CBCS)

वाङ्मय -पारङ्गत-संस्कृतम्-द्वितीयवर्षम्

तृतीयसत्रम् - Semester - III

Common Paper for all Groups

तृतीयप्रश्नपत्रम्- Paper - III

चयनात्मक-पाठ्यक्रमः।-Elective Course

पूर्णाङ्काः - १००

लिखितपरीक्षाङ्काः - ८०

आन्तरिकमूल्यमापनाङ्काः-२०

अङ्काः

१-आयुर्वेदशास्त्रस्येतिहासः	१६
२-श्रीदयानन्दसरस्वतीकृत-संस्कारविधिः-(वेदारम्भसंस्कारः,विवाहसंस्कारःच।)	१६
३-भारतीय-दर्शनम्-आस्तिकदर्शनपरिचयः(न्याय,वैशेषिक,सांख्य,योग,वेदान्त-पूर्वमीमांसा,उत्तरमीमांसा)	१६
४-बौद्धस्तोत्राणि,जैन-स्तोत्राणि(भक्तामर,विषापहार,एकीभाव,कल्याणमन्दिर,जिनचतुर्विंशति), बृहत्स्तोत्ररत्नाकरः(द्वितीयोभागः-सरस्वतीस्तोत्राणि) च।	१६
पाठ्यक्रममाश्रित्यवस्तुनिष्ठप्रश्नाः।	१६

संदर्भग्रन्थाः . Reference Books

- १) आयुर्वेद का इतिहास -उत्तरप्रदेश हिन्दी संस्थान लखनऊ, लेखक :अत्रिदेव विद्यालंकार
- २) संस्कृतवाङ्मय में आयुर्वेद -लक्ष्मी शर्मा -हिट्टेरी सर्कल, जयपुर
- ३) संस्कृतशास्त्रों का इतिहास - बलदेव उपाध्याय, चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी
- ४) भारतीय दर्शनशास्त्र का इतिहास - द्वितीय भाग-जयदेव वेदालंकार,न्यू भारतीय बुक कार्पोरेशन
- ५) भारतीय साहित्याचा इतिहास-भाग-१,सौ.सिन्धू डांगे,महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथ निर्मिती मंडळासाठी,नागपूर.
- ६) बृहत्स्तोत्ररत्नाकरः-प्रकाशक-केशव भिकाजी ढवळे,गिरगाव,मुंबई
- ७) संस्कारविधि- वैदिक-यन्त्रालय,अजमेर.
- ८) पंचस्तोत्र

टिप्पणी : प्रश्नानां समाधानं स्वीकृतभाषया करणीयम्।

प्रतिघटकाङ्कनियोजनम् - दीर्घप्रश्नः = ८ ; लघुप्रश्नौ ४+४ = ८

अष्टौ वस्तुनिष्ठप्रश्नाः - ८ X २ = १६

M. A. II-SANSKRIT (CBCS)

वाङ्मय -पारङ्गत-संस्कृतम्-द्वितीयवर्षम्
तृतीयसत्रम् - Semester - III

Common Paper for all Groups

चतुर्थप्रश्नपत्रम्- **Paper -IV**

मूलभूत-पाठ्यक्रमः।-**Foundation Course**

पूर्णाङ्काः - १००

लिखितपरीक्षाङ्काः - ८०

आन्तरिकमूल्यमापनाङ्काः-२०

अङ्काः

१-वैदिक-साहित्यम्-परिचयमात्र	१६
२-आर्षमहाकाव्ये -१.रामायणम्२.महाभारतम्-परिचयमात्र	१६
३-कौटिलीय-अर्थशास्त्रपरिचयमात्र	१६
४-भारतीयतत्त्वज्ञानम्-नास्तिकदर्शनपरिचयमात्र	१६
पाठ्यक्रममाश्रित्यवस्तुनिष्ठप्रश्नाः।	१६

संदर्भग्रन्थाः - Reference Books

- १.भारतीय तत्त्वज्ञानाचा बृहद् इतिहास-डॉ.गजानन नारायण जोशी,सारस्वत प्रकाशन,पुणे
- २.भारतीयदर्शन - डॉ. बलदेव उपाध्याय, चौखम्बा प्रकाशन, दिल्ली.
- ३.भारतीय तत्त्वज्ञान-श्रीनिवास दीक्षित
- ४-कौटिलीय अर्थशास्त्रम् - रं. पं. कंगले
- ५..श्रीमन्माधवाचार्यकृत सर्वदर्शनसंग्रहः-चौखम्बा संस्कृत भवन,वाराणसी.
- ६..भारतीय दर्शन-डॉ.वाचस्पती गैरोला, लोकभारती प्रकाशन,महात्मा गांधी मार्ग,इलाहाबाद
७. कौटिल्य -अर्थशास्त्र- वसंत पटवर्धन, मेनका प्रकाशन, सदाशिव पेठ, विजयानगर कॉलनी,
८. कौटिल्य अर्थशास्त्र- र. प. कंगले .महाराष्ट्र राज्य ग्रंथनिर्मिती मंडळ, पुणे.
- ९.संस्कृत आलोचना ,बलदेव उपाध्याय, उत्तरप्रदेश हिन्दी संस्थान, लखनऊ
- १०.संस्कृत साहित्य का इतिहास:-बलदेव उपाध्याय, चौखम्बा संस्कृत भवन,वाराणसी
- ११..History of classical Sanskrit literature-Krishnmachariar M, Molilal Banarasidas,Delhi

टिप्पणी : प्रश्नानां समाधानं स्वीकृतभाषया करणीयम्।

प्रतिघटकाङ्कनियोजनम् - दीर्घप्रश्नः = ८ ; लघुप्रश्नौ ४+४ = ८

अष्टौ वस्तुनिष्ठप्रश्नाः - ८ X २ = १६

OR
CORE

M. A. II-SANSKRIT (CBCS)

वाङ्मय -पारङ्गत-संस्कृतम्-द्वितीयवर्षम् तृतीयसत्रम् - Semester - III Common Paper for all Groups

चतुर्थप्रश्नपत्रम्- **Paper -IV-** CORE

पूर्णाङ्काः - १००

लिखितपरीक्षाङ्काः - ८०

आन्तरिकमूल्यमापनाङ्काः-२०

	अङ्का
१-कौटिलीय-अर्थशास्त्रम्-अधिकरणे १, २, ४	१६
२-बौद्ध-संस्कृत-वाङ्मयस्येतिहासः	१६
३-लिपिः-उद्भव-विकास-स्वरूपं च।	१६
४-मनुस्मृतिः-अध्यायौ २, ७	१६
पाठ्यक्रममाश्रित्यवस्तुनिष्ठप्रश्नाः।	१६

संदर्भग्रन्थाः - Reference Books

- १.कौटिलीय अर्थशास्त्रम् - रं. पं. कंगले,महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथ निर्मितीमंडळ
- २.मनुस्मृतिः- चौखम्बा प्रकाशन, दिल्ली
- ३.पुरातत्त्वविद्या - महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथ निर्मितीमंडळ,कान्तिनेन्टल प्रकाशन,पुणे.
- ४.पुराभिलेखविद्या ,शोभना गोखले, महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथ निर्मितीमंडळ,कान्तिनेन्टल प्रकाशन,पुणे.
- ५.संस्कृतीला बौद्ध धर्माचे योगदान ,डा.भालचन्द्र जैन,आलोक प्रकाशन,नागपूर
- 6.Literary History of Sanskrit Buddhism-J.R.Nariman,Motilal Banarasidass,Delhi
7. History & Literary History of Sanskrit Buddhism-by T.W.Rhys Davids, Sushil Gupta (India)limited,Calcutta-2

टिप्पणी : प्रश्नानां समाधानं स्वीकृतभाषया करणीयम्।

प्रतिघटकाङ्कनियोजनम् - दीर्घप्रश्नः = ८ ; लघुप्रश्नौ ४+४ = ८

अष्टौ वस्तुनिष्ठप्रश्नाः - ८ X २ = १६

M. A. II-SANSKRIT (CBCS)
वाङ्मय -पारङ्गत-संस्कृतम्- द्वितीयवर्षम्
चतुर्थसत्रम्-Semester-IV
ऐच्छिकघटकाः-Optional Groups
वर्गः १ - Group 1
वैदिकवाङ्मयम् - Vedic Literature
प्रथमप्रश्नपत्रम् - Paper - I
ब्राह्मण-आरण्यक-उपनिषदः।

पूर्णाङ्काः - १००

लिखितपरीक्षाङ्काः - ८०
आन्तरिकमूल्यमापनाङ्काः-२०
अङ्काः

१-शतपथब्राह्मणम्-काण्डः१,अध्यायः६,ब्राह्मणाः१,२,३
२-ऐतरेय ब्राह्मणम्-अध्यायः द्वितीयः
३-केनोपनिषद्-खण्डौ १-२
४-केनोपनिषद्-खण्डौ ३-४
पाठ्यक्रममाश्रित्यवस्तुनिष्ठप्रश्नाः।

१६
१६
१६
१६
१६

संदर्भग्रन्थाः . Reference Books

१. शतपथब्राह्मण - अलब्रेच बेवर, चौखम्बा प्रकाशन, वाराणसी.
२. शतपथब्राह्मण -गंगाप्रसाद उपाध्याय, चौखम्बा प्रकाशन, वाराणसी.
३. ए. वी. कीथ - द ऋग्वैदिक ब्राह्मणाज। मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली
४. ऐतरेय ब्राह्मणम् -स्वाध्याय मंदिर पाचवड,जि.सातारा
५. ऐतरेय ब्राह्मणम् -चौखम्बा प्रकाशन, वाराणसी।
६. वैदिक साहित्य और संस्कृती - बलदेव उपाध्याय, चौखम्बा प्रकाशन, वाराणसी.
७. केनोपनिषद् - शंकराचार्य-भाष्य,गीताप्रेस, गोरखपूर
८. उपनिषत्संग्रह - पं. जगदीश शास्त्री - मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली

टिप्पणी : प्रश्नानां समाधानं स्वीकृतभाषया करणीयम्।

प्रतिघटकाङ्कनियोजनम् - दीर्घप्रश्नः = ८ ; लघुप्रश्नौ ४+४ = ८

अष्टौ वस्तुनिष्ठप्रश्नाः : - ८ X २ = १६

M. A. II-SANSKRIT (CBCS)

वाङ्मय -पारङ्गत-संस्कृतम्- द्वितीयवर्षम्

चतुर्थसत्रम्-Semester-IV

ऐच्छिकघटकाः-Optional Groups

वर्गः १ - Group 1

वैदिकवाङ्मयम् - Vedic Literature

द्वितीयप्रश्नपत्रम् . Paper II

यजुर्वेदःपाणिनीयशिक्षा च।

पूर्णाङ्काः - १००

लिखितपरीक्षाङ्काः - ८०

आन्तरिकमूल्यमापनाङ्काः-२०

यजुर्वेदः

१-यजुर्वेद-अध्यायौ १७, ३३

२-यजुर्वेद-अध्यायाः १८, २३, २७

पाणिनीय-शिक्षा-वैदिकव्याकरणस्येतिहासःच

३-पाणिनीयशिक्षा।

४-वैदिकव्याकरणस्येतिहासः।

पाठ्यक्रममाश्रित्यवस्तुनिष्ठप्रश्नाः।

अङ्काः

१६

१६

१६

१६

१६

संदर्भग्रन्थाः Reference Books

१. यजुर्वेदभाष्यम् -स्वामी दयानन्द सरस्वती, सोनीपत, हरियाणा.
२. पाणिनीय शिक्षा - श्रीनारायण मिश्र, चौखम्बा प्रकाशन, वाराणसी.
३. वैदिकव्याकरणस्येतिहास- चौखम्बा प्रकाशन, वाराणसी।
४. वैदिक साहित्य और संस्कृती - बलदेव उपाध्याय, चौखम्बा प्रकाशन, वाराणसी.
५. PaniniyaSiksa-Text and Traslation, Manmohan Ghosh, V.K.PublishingHouse, Delhi

टिप्पणी : प्रश्नानां समाधानं स्वीकृतभाषया करणीयम्।

प्रतिघटकाङ्कनियोजनम् - दीर्घप्रश्नः = ८ ; लघुप्रश्नौ ४+४ = ८

अष्टौ वस्तुनिष्ठप्रश्नाः - ८ X २ = १६

M. A. II-SANSKRIT (CBCS)

वाङ्मय -पारङ्गत-संस्कृतम्-द्वितीयवर्षम्

चतुर्थसत्रम्-Semester-IV

ऐच्छिकघटकाः - Optional Groups

वर्गः २ - Group II

भारतीय-संस्कृतदर्शनशास्त्रम्-Indian Sanskrit Philosophy

प्रथमप्रश्नपत्रम्-Paper - I

चार्वाक-बौद्ध-जैन-दर्शनं च ।

पूर्णाङ्काः - १००

लिखितपरीक्षाङ्काः - ८०

आन्तरिकमूल्यापनाङ्काः-२०

षड्दर्शनसमुच्चय

१-नास्तिकदर्शनपरिचयमात्र।

२-षड्दर्शनसमुच्चय-परिचयः, लोकायतम्

माध्यमिककारिका

३-नागार्जुनकृत-माध्यमिककारिका १-प्रत्ययपरीक्षा, २-गतागतपरीक्षा, ३-अग्नीन्धनपरीक्षा, ४-आत्मपरीक्षा

जैनदर्शनम्

४-मल्लिषेणसूरिकृत-स्याद्वादमञ्जरी

पाठ्यक्रममाश्रित्यवस्तुनिष्ठप्रश्नाः।

अङ्काः

१६

१६

१६

१६

१६

संदर्भग्रन्थाःReference Books

१.षड्दर्शनसमुच्चय-आचार्यहरिभद्रसूरिविरचित, भारतीयज्ञानपीठ प्रकाशन, १०दरियागंज, नईदिल्ली,

२ माध्यमिककारिका:- मोतीलाल बनारसीदास प्रकाशन, दिल्ली

३.स्याद्वादमञ्जरी-परिमल प्रकाशन, दिल्ली.

४.जैन संस्कृत साहित्य का इतिहास-पं. नाथुरामजी प्रेमी, मुंबई.

टिप्पणी : प्रश्नानां समाधानं स्वीकृतभाषया करणीयम्।

प्रतिघटकाङ्कनियोजनम् - दीर्घप्रश्नः = ८; लघुप्रश्नौ ४+४ = ८

अष्टौ वस्तुनिष्ठप्रश्नाः - ८ X २ = १६

M. A. II-SANSKRIT (CBCS)

वाङ्मय -पारङ्गत-संस्कृतम्-द्वितीयवर्षम्

चतुर्थसत्रम्-Semester-IV

ऐच्छिकघटकाः - Optional Groups

वर्गः २ - Group II

भारतीय-संस्कृतदर्शनशास्त्रम्-Indian Sanskrit Philosophy

द्वितीयप्रश्नपत्रम् - Paper II

तर्कभाषा अर्थसंग्रहः च।

पूर्णाङ्काः - १००

लिखितपरीक्षाङ्काः - ८०

आन्तरिकमूल्यापनाङ्काः-२०

तर्कभाषा

अङ्काः

१- केशवमिश्रकृत-तर्कभाषा-उपोद्घाततः शब्दप्रमाणपर्यन्तम्	१६
२- केशवमिश्रकृत-तर्कभाषा-प्रमाणचतुष्टयतः संपूर्णम्	१६
अर्थसंग्रहः	
३-लौगाक्षिभास्करकृत अर्थसंग्रहः।(मङ्गलाचरणतःअपूर्वप्रक्रियापर्यन्तम्)	१६
४-लौगाक्षिभास्करकृत अर्थसंग्रहः।(प्रयोगविधितःग्रन्थोपसंहारःपर्यन्तम्)	१६
पाठ्यक्रममाश्रित्यवस्तुनिष्ठप्रश्नाः।	१६

संदर्भग्रन्थाः -Reference Books

- १ भारतीय तत्त्वज्ञानाचा बृहद् इतिहास-डॉ. गजानन नारायण जोशी, सारस्वत प्रकाशन, पुणे
- २ भारतीयदर्शन-डॉ. बलदेव उपाध्याय, मोतीलाल बनारसीदास प्रकाशन, दिल्ली
३. तर्कभाषा- केशव मिश्र, मोतीलाल बनारसीदास प्रकाशन, दिल्ली
४. श्रीमन्माधवाचार्यकृत सर्वदर्शनसंग्रहः-चौखम्बा संस्कृत भवन, वाराणसी.
५. भारतीय दर्शन-डॉ. वाचस्पती गैरोला, लोकभारती प्रकाशन, महात्मा गांधी मार्ग, इलाहाबाद
६. अर्थसंग्रह-चौखम्बा प्रकाशन, वाराणसी

टिप्पणी : प्रश्नानां समाधानं स्वीकृतभाषया करणीयम्।

प्रतिघटकाङ्कनियोजनम् - दीर्घप्रश्नः = ८ ; लघुप्रश्नौ ४+४ = ८

अष्टौ वस्तुनिष्ठप्रश्नाः : - ८ X २ = १६

M. A. II-SANSKRIT (CBCS)

वाङ्मय -पारङ्गत-संस्कृतम्-द्वितीयवर्षम्

चतुर्थसत्रम्-Semester-IV

ऐच्छिकघटका: - Optional Groups

वर्ग: ३- Group 3

संस्कृतसाहित्यं साहित्यशास्त्रं च।- Sanskrit Literature and Poetics

प्रथमप्रश्नपत्रम् - Paper- I

काव्यं काव्यशास्त्रं च: ।

पूर्णाङ्का: - १००

लिखितपरीक्षाङ्का: - ८०

आन्तरिकमूल्यापनाङ्का:-२०

ध्वन्यालोकः

अङ्का:

१- आनन्दवर्धनकृत-ध्वन्यालोकः उद्योत-१

१६

२-आनन्दवर्धनकृत-ध्वन्यालोकः उद्योत-२

१६

नैषधीयचरितम्

३-नैषधीयचरितम्-सर्ग- १

१६

४-नैषधीयचरितम्-सर्ग- ३

१६

पाठ्यक्रममाश्रित्यवस्तुनिष्ठप्रश्नाः।

१६

संदर्भग्रन्थाः - Reference Books

१ ध्वन्यालोकः -आनन्दवर्धन, मोतीलाल बनारसीदास दिल्ली

२ नैषधीयचरितम् -चौखम्बा प्रकाशन, वाराणसी

३ संस्कृत साहित्य का इतिहास:-बलदेव उपाध्याय, चौखम्बा संस्कृत भवन,वाराणसी.

टिप्पणी : प्रश्नानां समाधानं स्वीकृतभाषया करणीयम्।

प्रतिघटकाङ्कनियोजनम्-दीर्घप्रश्नः = ८ ; लघुप्रश्नौ ४+४ = ८

अष्टौ वस्तुनिष्ठप्रश्नाः : ८ X २ = १६

M. A. II-SANSKRIT (CBCS)

वाङ्मय -पारङ्गत-संस्कृतम्-द्वितीयवर्षम्
चतुर्थसत्रम्-Semester-IV

ऐच्छिकघटकाः - Optional Groups

वर्गः ३- Group 3

संस्कृतसाहित्यं साहित्यशास्त्रं च।- Sanskrit Literature and Poetics

द्वितीयप्रश्नपत्रम् - Paper- II

नाट्यशास्त्रं चम्पूकाव्यं च।

पूर्णाङ्काः - १००

लिखितपरीक्षाङ्काः - ८०

आन्तरिकमूल्यमापनाङ्काः-२०

दशरूपकम्	अङ्काः
१-दशरूपकम्- प्रकाशः १	१६
२-दशरूपकम्- प्रकाशः २	१६
चम्पूकाव्यम्	
३- त्रिविक्रमभट्टकृत-नलचम्पू:-उच्छवासः १	१६
४- त्रिविक्रमभट्टकृत-नलचम्पू:-उच्छवासः २	१६
पाठ्यक्रममाश्रित्यवस्तुनिष्ठप्रश्नाः।	१६

संदर्भग्रन्थाः - Reference Books

- १ नलचम्पू:-रामानाथ वेदालंकार,साहित्य भंडार,सुभाष बाजार, मेरठ
- २ संस्कृत आलोचना ,बलदेव उपाध्याय, उत्तरप्रदेश हिन्दी संस्थान, लखनऊ
- ३ संस्कृत साहित्य का इतिहास:-बलदेव उपाध्याय, चौखम्बा संस्कृत भवन,वाराणसी
- ४ नलचम्पू:-सुधा, चौखम्बा संस्कृत भवन,वाराणसी
- ५ चम्पूकाव्य का आलोचनात्मक एवं ऐतिहासिक अध्ययन - डॉ. छविनाथ
- ६ धनंजयकृतं दशरूपकम्- चौखम्बा संस्कृत भवन,वाराणसी
७. History of classical Sanskrit literature-Krishnmachariar M, Molilal Banarasidas,Delhi

टिप्पणी : प्रश्नानां समाधानं स्वीकृतभाषया करणीयम्।

प्रतिघटकाङ्कनियोजनम् - दीर्घप्रश्नः = ८ ; लघुप्रश्नौ ४+४ = ८

अष्टौ वस्तुनिष्ठप्रश्नाः : - ८ X २ = १६

M. A. II-SANSKRIT (CBCS)

वाङ्मय -पारङ्गत-संस्कृतम्-द्वितीयवर्षम्

चतुर्थसत्रम्-Semester-IV

Common Paper for all Groups

तृतीयप्रश्नपत्रम्- Paper - III

चयनात्मक-पाठ्यक्रमः।-Elective Course

पूर्णाङ्काः - १००

लिखितपरीक्षाङ्काः - ८०

आन्तरिकमूल्यमापनाङ्काः-२०

अङ्काः

१- अनेकार्थसङ्ग्रहः।(काण्डाः१,२,३)	१६
२- धम्मपदम्।	१६
३- संस्कृत-शास्त्रपरिचयः-रसायन-गणित-वास्तुशास्त्रम्	१६
४- कादम्बरी-महाश्वेता-वृत्तान्तः-आतिथ्याङ्गीकारवर्णनम् -अथ गीतावसाने ----सह सखीजनेन व्यचरम्।	१६
पाठ्यक्रममाश्रित्यवस्तुनिष्ठप्रश्नाः।	१६

संदर्भग्रन्थाः - Reference Books

- १) अनेकार्थसङ्ग्रहः- चौखंबा संस्कृत सिरीज, वाराणसी.
- २) भारतीय साहित्याचा इतिहास- भाग-१, सिंधु डांगे. महाराष्ट्र राज्य ग्रंथनिर्मिती मंडळ.
- ३) संस्कृत शास्त्रों का इतिहास (आयुर्वेद,ज्योतिष,रसायन,गणित)आचार्य बलदेव उपाध्याय,चौखंबा संस्कृत सिरीज, वाराणसी.
- ४) आर्यभट्टिय गणित- चौखंबा पब्लिकेशन हाऊस, डॉ. सत्यदेव शर्मा, नई दिल्ली,
- ५) लिलावती- चौखंबा सिरीज, वाराणसी.
- ६) वास्तुशास्त्रम् - मयमतम् -दानवराजमयप्रणिता शिवार्पिता हिन्दी व्याख्योपेतम्, डॉ. शैलजा पांडेय, न्यू दिल्ली,
- ७) भारतीय विद्या -डॉ. श्री. भा. वर्णेकर, भारतीय विद्याभवन प्रकाशन
- ८) रसायनसार- प्रथम भाग, श्यामसुंदराचार्य वैश्य,कृष्णदास अकादमी ,वाराणसी.
- १०) धम्मपदम्-सुगावा प्रकाशन,नागपूर.
- ११) कादम्बरी -महाश्वेता-वृत्तान्तः.- चौखंबा ओरियन्टलिया, दिल्ली.

टिप्पणी : प्रश्नानां समाधानं स्वीकृतभाषया करणीयम्।

प्रतिघटकाङ्कनियोजनम् - दीर्घप्रश्नः = ८ ; लघुप्रश्नौ ४+४ = ८

अष्टौ वस्तुनिष्ठप्रश्नाः - ८ X २ = १६

M. A. I-SANSKRIT (CBCS)

वाङ्मय -पारङ्गत-संस्कृतम्-द्वितीयवर्षम्
चतुर्थसत्रम् - Semester - IV
Common Paper for all Groups

चतुर्थप्रश्नपत्रम् - Paper - IV
मूलभूत-पाठ्यक्रमः।-Foundation Course

पूर्णाङ्काः - १००

लिखितपरीक्षाङ्काः - ८०

आन्तरिकमूल्यमापनाङ्काः-२०

अङ्काः

१-संस्कृत-नाट्यपरिचयमात्र	१६
२- संस्कृत-पंचमहाकाव्यानि-परिचयमात्र	१६
३- अर्वाचीनसंस्कृतसाहित्यस्येतिहासः	१६
४- भारतीय-दर्शनम्-आस्तिकदर्शनपरिचयः(न्याय,वैशेषिक,सांख्य,योग,वेदान्त-पूर्वमीमांसा,उत्तरमीमांसा)	१६
पाठ्यक्रममाश्रित्यवस्तुनिष्ठप्रश्नाः।	१६

संदर्भग्रन्थाः - Reference Books

- १) भारतीय साहित्याचा इतिहास- भाग-१, सिंधु डांगे, महाराष्ट्र राज्य ग्रंथनिर्मिती मंडळ.
- २) अर्वाचीनसंस्कृतसाहित्य- डॉ. श्री. भा. वर्णेकर, भारतीय विद्याभवन प्रकाशन
- ३) अर्वाचीनसंस्कृतविभूतिकाव्य
- ४.संस्कृत आलोचना ,बलदेव उपाध्याय, उत्तरप्रदेश हिन्दी संस्थान, लखनऊ
- ५.संस्कृत साहित्य का इतिहास:-बलदेव उपाध्याय, चौखम्बा संस्कृत भवन,वाराणसी
- ६ भारतीय तत्त्वज्ञानाचा बृहद् इतिहास-डॉ. गजानन नारायण जोशी,सारस्वत प्रकाशन,पुणे
- ७.भारतीयदर्शन-डॉ. बलदेव उपाध्याय,मोतीलाल बनारसीदास प्रकाशन,दिल्ली
- ८.श्रीमन्माधवाचार्यकृत सर्वदर्शनसंग्रहः-चौखम्बा संस्कृत भवन,वाराणसी.
- ९.भारतीय दर्शन-डॉ.वाचस्पती गैरोला, लोकभारती प्रकाशन,महात्मा गांधी मार्ग,इलाहाबाद

टिप्पणी : प्रश्नानां समाधानं स्वीकृतभाषया करणीयम्।

प्रतिघटकाङ्कनियोजनम् - दीर्घप्रश्नः = ८ ; लघुप्रश्नौ ४+४ = ८

अष्टौ वस्तुनिष्ठप्रश्नाः - ८ X २ = १६

OR
CORE

M. A. II-SANSKRIT (CBCS)
वाङ्मय -पारङ्गत-संस्कृतम्-द्वितीयवर्षम्
तृतीयसत्रम् - Semester - IV
Common Paper for all Groups
चतुर्थप्रश्नपत्रम्- Paper -IV- CORE

पूर्णाङ्काः - १००

लिखितपरीक्षाङ्काः ८०

आन्तरिकमूल्यमापनाङ्काः-२०

अङ्काः

१- कौटिलीय-अर्थशास्त्रम्-;अधिकरणे ३,६,७	१६
२- याज्ञवल्क्यस्मृतिः-व्यवहाराध्यायः-१०	१६
३- वराहमिहिरकृता बृहत्संहिता -वास्तुविद्या,दगार्गलम्,वृक्षायुर्वेदः,प्रासादलक्षणम् च।	१६
४-उत्कीर्णलेखाः- गिरनगरे-रुद्रदाम्नःप्रस्तराऽभिलेखः; कुमारगुप्तस्य मन्दसौरशिलालेखः;चालुकराज-पुलकेशिद्वितीयस्य ऐहोलाभिलेखः;पद्ममावतीगुप्तायाः पुनाताम्रपट,समुद्रगुप्तस्य इलाहाबादस्तम्भलेखः	१६
पाठ्यक्रममाश्रित्यवस्तुनिष्ठप्रश्नाः।	१६

संदर्भग्रन्थाः - Reference Books

१. संस्कृत शास्त्रों का इतिहास, आचार्य बलदेव उपाध्याय,चौखंबा संस्कृत सिरीज, वाराणसी.
- २.वराहमिहिर- बृहत्संहिता-चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी.
- ३.याज्ञवल्क्यस्मृति-चौखम्बा संस्कृत भवन,वाराणसी
- ४.उत्कीर्णलेख-पञ्चकम्-व्याख्याकार झा-बन्धु- चौखंबा विद्याभवन, वाराणसी.
- ५.कौटिल्य -अर्थशास्त्र- वसंत पटवर्धन, मेनका प्रकाशन, सदाशिव पेठ, विजयानगर कॉलनी,
- ६.कौटिल्य अर्थशास्त्र- र. प. कंगले .महाराष्ट्र राज्य ग्रंथनिर्मिती मंडळ, पुणे
- ७.पुरातत्त्वविद्या - महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथ निर्मितीमंडळ,कान्तिनेन्टल प्रकाशन,पुणे.
- ८.पुराभिलेखविद्या -शोभना गोखले, महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथ निर्मितीमंडळ,कान्तिनेन्टल प्रकाशन,पुणे.
९. Select Sanskrit Inscriptions-Dr. V.W.Karambelkar,Publisher RTM Nagpur University

टिप्पणी : प्रश्नानां समाधानं स्वीकृतभाषया करणीयम्।

प्रतिघटकाङ्कनियोजनम्-दीर्घप्रश्नः = ८ ; लघुप्रश्नौ ४+४ = ८

अष्टौ वस्तुनिष्ठप्रश्नाः - ८ X २ = १६

